

HBren erantzuna

1. Salakuntza ugari egiten diozue EIKERI. Horietako batzu aukeratu ditugu hemen (zehaztasunez erantzun, mesedez; zuen salakuntza teorikoegia dela aurpegiratzen zaizue eta).

a) EIKEK ez omen du egiaz eta benetan eskola publikorik nahi. Projektuan bertan non eta zertan agertzen da hori?

b) Sare autonomo baten muntaketa omen da EIKE. Zer sare mota eta zergatik?

c) Projektu honek gestio demokratikoa ukatu egiten omen du. Zertan?

d) Zer eritzi duzue EIKEk gurasoei ematen dien eginkizun juridikoaz?

Sarrera gisa

Herri Batasunak behin eta berriro oihukatu eta aldarrikatu izan du, eta zoritxarrez aldarrikatzen jarraitu beharrean aurkitzen da, Espainiako Erreforma Politikoaren fruitu bitxia den Gernikako Autonomi Estatutua ez dugula batere tresna egokia Euskal Herriaren subiranotasuna lortzeko. Nafarroa kanpoan uzteaz aparte, Autonomi Estatutu honek ez dizkigu Euskal Herriaren berreraikuntzan nahitanahiezkoak ditugun zenbait ahalmen eskuratzen. Eta, konkretuki, besteak beste, Estatutu honek ez dizkigu Euskal Eskola Publiko eta Autonomorako bideak zabaltzen.

Madrilgo gobernuak ez dio Gasteizkoari irakaskuntza publikoa transferitu, hots, ez dio eskolaren *plangintza autonomoa* transferitu. Bai, Baskongadetako gobernuari pasa diote eskolaren *gestioa edo administrazioa*, baina inola ere ez beraren zuzendaritza, zeren eta oraindik ere Madrilgo gobernuaren kontrolpean jarraitzen du irakaskuntzak. Hezkuntz sistemaren itxura eta azaleko deszentralizaziora heldu gara, baina hain beharrezkoa dugun funtsezko autonomiarik ez dugu lortu.

Gaur-gaurkoz, eta Gernikako Estatutuaz baliatuaz, Gasteizko gobernuak ez du nahiko ahalmenik Euskal Eskola Publiko eta autonomia eraikitzeko. Eta horren ondorenez, eskaintzen dioten miseria finkatuaz, *sare publiko paraleloa* sortu nahi digute. Aberzaleontzat benetan penagarria: helburuak ahazturik, madrildarren saldukeria guztia ontzat eman! Gure ustez, hain zuzen ere, gakoa honetan datza: PNVk, eskola transferitua nahi lukeen adina kontrolatzen ez duenez gero, ikastolak bereganatu nahi ditu.

Herri Batasunaren ustez, euskal eskola publikoa eta autonomia lortzeko, botere politiko autonomia nahitaezkoa dugu. Eta autonomia horren ezean, sare paraleloak eraikitzen hastea, saldukeriak izkutatu eta berriro ere herria enganatzea iruditzen zaigu.

Beraz, gaurko sasi-demokrazia zentralista honetan, euskal eskola publiko eta autonomia inoiz ez dugula lortuko kontuan izanirik, Herri Batasunaren eritziz, irtenbide bakarra zera dugu: Hego Euskal Herri guztira *bedatu* eta gure herriaren berreraikuntzarako funtsezko tresnak eskainiko dizkigun Autonomi Estatutua lortu. Hau da, gure herria berreuskalduntzeko tresna eta irakaskuntza, nahiz sanitatearen kontrola emango digun autonomiaren lorpena. Hitz batez, euskal eskola publikoa eta autonomoak, *etendura demokratikoa* eskatzen digu.

Eta... gaur zer egin?

Ikastolak larri ta estu daude. Ia-ia itorik aurkitzen dira. Berehalaxe eskaini behar zaie irtenbideren bat. Baina ez nolanhikoa, zor zaien neurrikoa eta egokia, baizik. Bidegurutze larri eta nahastu honetan zer egin jakitea ez da batere erraza, baina garbi eduki behar dugun norabidea zera da: orain ematen ditugun pauso guztiak euskal eskola publiko bakarra lortzera zuzendu behar ditugula. Okerbideei uko eginaz, presarik gabe, baina tinko

eta zuzen. Ikastolen sorkera bezalaxe, oraingo pausoak ere, errazak ez direla izango jakinaren gainean, baina biharko euskal eskola nazionala oraintxedanik eraikitzen hasteak ematen digun indar eta kemenaz.

Zergatik EIKeren aurka?

Projektu honen aurka egoteko arrazoi ugari eta ezberdinak ditugu, garrantzitsuenetarikoak ondorengoak izanik:

a) *Irakaskuntza publikoan sare paraleloa sortzen duelako.* EIKE (Euskal Ikastolen Erakundea) Baskongadetako gobernuak sortzen digun erakunde paraleloa da. Berez eta zuzenki gobernu honek eskolei buruz nahiko kompetentziarik ez duenez gero, beste erakunde bat sortzen du (EIKE), ikastolak gestiona ditzan.

Ondoren gisa, hiru herrialdetako ikastolek beren ghettoetan jarraitzen dute. Juridikoki behintzat, zerbait «ezberdina» izango balira bezala. Eta egoera honek dakarzkigun ondorenak benetan penagarri eta kezkarriak ditugu:

— Bi Komunitate

Jakina da, haurrengan zenbait sentimendu eta maitekortasun sortzeko, eskolak duen garrantzia. Haurrak zer ikusi, hura ikasi. Eskolan ikus, entzun eta bizi dituen abesti, dantza, jolas, hizkuntza eta pentsakerak izugarriko eraginkortasuna du berarengan.

Era honetan, «Estatuto de ikastolas» deituriko proiektu honek pentsaezineko atzerakada suposatzen du. Honela txiki-txikitatik *herri bakararen sentimendu eta giroa sortu beharrean, komunitate ezberdinetako bereiztasunak barrotu eta bizkortzen ari bait gara.*

— Euskal eskola nazionalari uko

Ikastolen eta Eskola Estatalen arteko batasunaren beharra ez da gure «inbentoa», herri-borrokak esijitu eta oihukatu duena, baizik. Eta horren beharrezana ontzat eman dute hainbestetan eta publikoki Kontseilariak eta Baskongadetako Gobernuak berak ere.

Urtea pasa, urtea etorri, poliki-poliki eta herriz herri, Euskal Herriko herri-ikastola hori zabalduz eta hedatuz joan da. Baina,

jakina, eskola batek, egiatan *herritarra* izan dadin, *eskola nazionala* izan behar du. Hau da, Nazio baten eta baterako egindako eskola.

Eta hemen datorkigu galdera: Euskal Herriarentzat zein izanen da E. Nazionala? EIKEn organizatutako ikastola (% 12 haur biltzen dituena)? Gaurko eskola transferitu eta erdalduna (% 52 haur biltzen dituena)? Ala, transferituaz *ekiparitzen* diren Ikastolak eta euskalduntzen ditugun eskola transferituak?

— Eskolaren berreuskalduntzea kolokan

EIKE proiektuaren ondorioz, irakaskuntza euskaraz emateko sare paralelo bat sortzen da. Horrek zer esan nahi du? Gehiengoaren eskola, hau da, langilegoaren semeen eskola euskalduntzerik ez dela espero? Gure uste ez da bide egokiena *eskola euskalduna eta erdalduna* juridikoki bereiztea. Oraingoaz, hizkuntza ereduaren arabera bereizi beharko ditugu eskolak, baina ez juridikoki eskola ezberdinak sortuaz, baizik sare berdinen barnean, eta euskalduntze prozesuaren arabera, ezberdinduaz.

b) *Gestio demokratikoa mugatzen digu*

Ezin dugu esan EIKE proiektuak gestio demokratikoa ukatzen duenik, baina ez du ezelako aurrerapausorik suposatzen eta, beraz, oker daude alternatiba honetan izugarritzko abantailak ikusi nahi dituztenak. Beste arlo batzuren artean mugaketa hauek azpimarratuko genituzke:

— EIKEn batzordean irakasle goa guztiz baztertu eta marginaturik dago; inolako ordezkariarik gabe uzten dutelarik (6. atala, 2).

— Ikastoletako batzarre nagusiak ez daude guraso eta laguntzaile guztiei zabalik (16. atala, 1).

— Zer dela eta behar dute ordezkatu, ikastolako batzarre nagusian, udal batzarraren izenean, ikastetxe horretako irakasle eta ez irakasleen kopuruaren arabera? (16. atala, 1). Eta areago, zergatik izan behar du aipaturiko ordezkariak 3/1-ekoa?

— «Comisión de personal» delakoa aipatzen da. *Oposaketak pasa ondoren* oraindik ere «selekzio» gehiago egin behar ote?

Zein helburuz? Irakasleak pentsakera politiko eta ideologiaren arabera aukeratzeko?

Laburpen gisa zera esan nahi genuke: proiektu hau «Ley de Centros» edo EZELO legean oinarriturik dagoenez gero, EIKE proiektua gaurko Madrilgo legeetan finkatzen dela, eta beraz, gestio demokratikoari dagokionez, ezelako aurrerapausorik ez duela suposatzen. Areago, atzerantz goazela!

2. Sare bakarra proposatzen duzue zuek.

a) Sare bakar hori *posible* al da gaur eta hemen, ikastolarentzat kalterik gabe?

b) Zein dira zehazki zuen ustezko oztopo nagusiak, eta nola gaindi daitezke.?

c) Arazo zenbait eta zuen soluzioak hurbilagotik ikus ditzagun:

— funtzionaritza motak.

— irakasle erdaldunaren borondatea.

— transferituen eta ikastolen elkarketa egiteko «kontsentsua» beharko litzateke, Federazioen ustetan. Kontsentsu hori (irakasleena, gurasoena nagusiki) posible ikusten al duzue?

Etorkizuna: Ikastolak, eskola transferituarekin berdinaratzea

Lehenik eta behin, beharrezkoa iruditzen zaigu zenbait hitzen esanahia zehaztea. Hala nola «integrazio» eta «ekiparazio» hitzena.

Gasteizko gobernuaren eraginez, azken urte hauetan, hainbat ikastola txiki desegin dira, beste eskola transferitu batean bertako haur guztiak integratuaz. Kasu batzuetan egoki ikusi arren, beste batzuetan, Herri Batasunaren ustez, Gasteizko arduradunengan irakaskuntza merkatzea izan da helburua, euskararen etorkizuna gehiegi kontuan hartu gabe. Eta beraz, zenbait kasutan, ez gara baltore ados egon.

Orain planteatzen duguna nahiko ezberdina da. Ez dugu pro-

posatzen ikastolak deseginaz eskola transferituetan integratzea. Hau inola ere ez! Orain dauden ikastola gehienak nahiko gorpuztuak ditugu eta beraz helburua ez da ikastolak desagertzea; dituzten bereiztasunak errespetatuaz, eskola transferituaz *juridikoki ekiparatzea* baizik.

Ikastolak suntsitzea izugarrizko astakeria litzateke. Areago, Alderdi abertzale batentzat barkaezina. Baina ikastolak «ghetto» gisa mantentzea ere, sozialistak garen abertzaleontzat suizidioa, geure buruaren urkamena bilakatzen zaigu. Beraz, gure jokaerak garbia izan behar du: ikastolak, suntsitu edo desegin gabe, eskola transferituetara hurbildu. Ikastolaren lorpen nabarienak, hots, euskalduntasuna eta herrikoitasuna errespetatu eta potentziatuaz ezberdintasun juridikoak gaingiditza.

Bestetik, eskola transferituekiko ekiparazioa ezin dugu onartu ezelako baldintzarik gabe. Areago, aipaturiko ekiparazioa onartezina bilakatzen zaigu ondorengo baldintzak errespetatzen ez dizkiguten bitartean:

1. *Ikastolak: eskola euskaldunak*

Ez elebidunak. Oraintxe arte bezala, euskaldunak. Beraz, euskaraz hezitzeak esijitzen dituen minimo guztiak errespetatuaz: hiru urteko haurren eskolaratzea, haurren kopurua, eta abar.

2. *Gestio demokratikoaren arloan*, lortutako autogestio mailaren errespetua.

3. *Irakasle eta ez irakasleen lanpostua ziurtatzea*. Lan baldintzak berriz, elkarrekin, negoziatuaz.

4. *Ikastolaren patrimonioa* berorren esku geldituaz, eta dauzkaten zor guztien kargu eginaz.

3. Integrazioa egiteak berak adina konta lezake bateratze hori egiteko *moduak*, elkarketa hori zein kondiziotan egingen den alegia. Ikastola suntsitzeko arriskurik gabe egin daitekeela uste al duzue? Nola?

Zeintzu lirateke horren abantailak, bestalde?

Gure alternatiba, posible ote?

Zenbait eragozpen egonarren, borondate politikorik balego,

gutziz posibletzat jotzen dugu. Eta posible iruditzen zaigu, ikastolei kalterik egin gabe, noski. Areago, gure ustez, ikastolen geroa eskola publikoaren baitan bakar-bakarrik legoke.

Ez dago ukatzerik, eskola transferituaz berdinparatze honek zenbait beldur sortzen dizkigula. Lehenik eta behin, administrazioaren eskuetan zerbait uzteak beti dakarkigulako mesfidantza. Eta arrazoi guztiaz, gainera; zeren eta administrazioa ez da izan, ez lehen eta ez orain, herrikoia. Bestetik, aipaturiko administrazioa oraindik ere madrildarren eskuetan dagoenez gero, gure mesfidantza gehitu egiten zaigu.

Halere, eta abertzale-sozialista aitortzen garen burkideontzat apostuaren muina, hain zuzen ere, horixe dela kontutan izanik: Hau da, etorkinez eta bertako jendeaz osoturiko herri erdaldunduaz nola osotu *herri bat* eta herri hori nola *euskaldundu*. Lehen aipaturiko kontraesanak eta beldurrak gainditu beharrean aurkitzen gara, beraz.

Zenbait oztopo eta arrisku egonarren, Herri Batasunaren eriziz, aipaturiko alternatiba, guztiz posiblea da.

Alde batetik, aurrerago aipatutako lehen, bigarren eta laugarren baldintzak bete daitezkeelako. Baskongadetako Gobernuak nahiko balu, eskola transferituaz ekiparatu nahi duten ikastolekin, EIKeren projektuan bezalaxe baldintza guzti horiek bete daitezke. Eskola transferituetan eta EIKeren projektuan, euskarari buruzko plangintza, pertsona eta administrazio berdinen eskuetan dagoenez gero, ez dugu euskalduntasuna galtzeko arriskurik ikusten. Beste bi baldintzei buruz ere, arrazoi berdina eman dezakegu.

Funtzionaritzari dagokion arazoa, pixka bat konplexuagoa da. Izan ere, hasieran esan dugun bezala, EIKE projektuaeren azken arrazoia honetan datza: Gasteizko Gobernuak ez du kontrolatzen eskola transferituetakoa irakaslegoa eta, bihar edo etzi ikastoletakoa kontrola dezan, erakunde paraleloa sortzen du.

Dudarik gabe nahiago genuke Baskongadetako Gobernuak irakaskuntzako funtzionarien gain kompetentzia osoak balitu; baina, ez dauzkanez gero, positibotzak jotzen dugu, beste irakaslegoa bezala, Gasteizko Gobernuak administratzen gaituen Madrilgo

funtzionaritza izatea, «ghetto» bat eginaz itxurazko funtzionaritza autonomoa izatea baino.

Nola pasa gaitezkeen eskola transferituetako langilegoa izatera? Ikastoletako irakasle gehienek lanean hiru urte baino gehiago daramatzatenez gero, bidezko eta nahitaezkoa deritzagu oposaketa errestringituen bidez lanpostua ziurtatzeari. Ez dugu uste sindikatu batek ere hori ukatuko lukeenik, frankismoaren garairik gogorrean zapaldurik egon den irakaslegoari eskubide hori ukatuz.

Bukatzeke, eta laburpen gisa, ikastolen sorrera ere gogorra eta arriskutsua izan zela oroiterazteak merezi du; baina gogora orobat, herri-projektu batean finkatuaz, indartu eta loratu zaizkigula.

Orain ere, euskal eskola publiko eta autonomoaren lorpena herri-borroka gogor eta arriskutsuaren ondorena izango da. Ez dugu lortuko gure herria bi komunitatetan banatuaz (bi eskola publiko eraikiaz), ez eta gaurko eskola euskaldunak aparteko «ghetto» batean itxiaz.

Biharko eskola publikoa, gaurdanik eraikitzen hasi behar dugu. Eta horretarako bide egokiena, dudarik gabe, eskola transferituen eta ikastolen arteko batasuna indartzea dugu. Ikastolen euskalduntasuna galdu gabe, baina juridikoki eskola transferituaz berdinduaz.